

ГОДЛЯС ЦАРКВЫ

РЭЛІГІНА-ГРАМАДЗКІ ЧАСАПІС ПРАВАСЛАУНЫХ БЕЛАРУСАЎ
Выдае Царкоўная Рада Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае
Царквы ў Нью-Ёрку. Рэдагуе Калегія. Адрыс Рэдакцыі: "The Voice
of the Church", 108 Wyckoff St., Brooklyn 1, New York, N. Y.

Tel.: Ulster 2-7552

Цана 25 цэнтаў

№ 5.

ВЯЛІКДЗЕНЬ, КРАСАВІК 1957

ГОД. 3.

БОЖАЙ МІЛАСЬ ЦЮ

СВЯЩЧЭННЫ САБОР ЕПІСКАПАЎ БЕЛАРУСКАЕ АЎТАКЕ-
ФАЛЬНАЕ ПРАВАСЛАУНАЕ ЦАРКВЫ НА ЧУЖЫНЕ

Да ўсечэснога Духавенства, прэпадобнага
Манаства й усіх багалюбівых вернікаў на-
шых на выгнаныні й удома праўываючых

ВЯЛІКОДНАЕ АРХІПАСТЫРСКАЕ ПАСЛАНЬНЕ

ХРЫСТОС УВАСКРОС!

„ХРЫСТОС УВАСКРОС, съмерць паканаў,
і памершых з грабоў падняў: людзі весяле-
цеся!” (Вялікодны Сьціх).

УЛЮБЛЕНЫЯ И ДАРАГІЯ БРАТЫ И СЁСТРЫ!

Многа ўжо вякоў, а поўначы, раздаецца па ўсей зямлі таямні-
чая, радасная вестка: ХРЫСТОС УВАСКРОС! Адкуль паходзіць яна?
Яна паходзіць з самага Неба. Яе прыносяць нам нябесныя Пасланцы-
Ангелы, якія апавясяцілі Жонам Міраносікам: „Што вы шукаеце
жывога між памершымі? Яго няма тут: ЕН УВАСКРОС!”
(Лк.. 24, 5-6).

Вялікая радасць на Небе й на зямлі! З году ў год яна пачынаецца
на Небе сьпевам Ангелаў і Праведнікаў, памалу прыбліжаецца да
нас, і мы злучаемся з хорам іх і натхнёна пяем: ХРЫСТОС УВА-
СКРОС зь мертвых, съмерцю съмерць паканаў, і тым што ў грабох,
жыцьцё дараваў!

І разам з гэтым сьпевам хвалі новага, съветлага, радаснага жыць-
ця ўліваюцца ў душы ў сэрцы нашыя ў абнаўляюць іх. Мы, слабыя
і немачныя, пад уплывам перамогі Уваскрасення Хрыстовага, пера-
раджаемся, стаем „новым стварэннем”, уваходзім у супольнасць з
Ангеламі святымі! На крыльях Вялікоднае радасці мы падымаєм-
ся на такія духовыя вышыні, дзе ўжо няма ані гневу, ані варожас-
ть.

ці, ані зайдрасыці, ані крыўды. Мы ўжо запраўды Браты й Сёстры, дзецы Божыя, брацтва Хрыстовае!

І ў гэты радасны мамэнт душы нашыя забываюцца аб усім зямным, бо яны пабачылі Уваскрасшага Тварца свялого, Спаса нашага, у славе Яго! І яны ўжо ня могуць паўстрымамаць радасыці свае, яны съпяшаць падзяліцца ёю з другімі, каб усе радаваліся й весяліліся! Бо ж у гэты слайны мамэнт для душаў нашых адчыняюцца дзъверы Раю, і яны ўжо бачаць красу яго! І ў захапленыні мы абыймаем адзін аднаго, навет ворага, і натхнёна ўсклікам: ХРЫСТОС УВАСКРОС! Так Ласка Божая прасьвятляе душы нашыя, і мы хоць раз на год спаўняем Запаведзь Спасіцеля нашага: „Палюбі Госпада Бога тваяго больш за ўсё, і бліжняга свялого, як самога сябе” (Мц. 22:37, 39).

І гэтая веліч Уваскрасеньня, нашага Вялікага Дня, як Любоў і Ласка Айца нашага Нябеснага, цудоўным дыханьнем вясны пашыраецца па ўсей зямлі. Некалі нашыя пабожныя продкі ўсе разам раскашавалі на гэтым балю-Вячэры Спасіцеля нашага ў сваей любай Краіне, праз некалькі дзён усюю грамадою радаваліся й весяліліся, абый маліся й натхнёна віталі: ХРЫСТОС УВАСКРОС! — ЗАПРАЎДЫ УВАСКРОС! І нясліся па вёсках, сёлах і мястэчках мілья Богу ѹ людзям цудоўныя Вялікодныя песьні! „Сам Хрыстос па зямлі хадзіў”, пяялі яны, і запраўды Сам Хрыстос быў сярод іх, дзяцей Сваіх!

А цяпер? Любая Браты й Сёстры! І цяпер Ен з намі. І цяпер Ен багаслаўляе нас Святым Свайго Уваскрасеньня. Ен дараваў нам нашую сьв. БАПЦАРКВУ, якая амаль па ўсіх краінах вольнага съвету цешыць і радуе душы нашыя, узмашняе, натхніе, надзеяй напаўняе, злучае нас зь Ім і дабравесціць: ХРЫСТОС УВАСКРОС! І адпавядамоць нам нашыя пакутнікі ўсюды: удома, на катаргах і высылках: ЗАПРАЎДЫ УВАСКРОС! Запраўды цемру, зло й самую съмерць перамог і нам жыцьцё вечнае дараваў! Таму гэтае дыханьне Нябеснае Вясны весыць нам усім, што збліжаеца ў нашая Беларуская Вясна, нашае Вызваленіне. Бо Свяতло Вялікага Дня звязе ў у цемры паняволенае Беларусі, на катаргах і высылках, і: „Ніякая цемра ня можа агарнуць яго” (Іо.1, 5). Бо ХРЫСТОС УВАСКРОС! Уваскressене й нашая любая пакутніца Маці-Беларусь! Бо, ахінены Духам Святым, прарок апавясяць: „І Уваскressене Бог, і рассыплюцца ворагі Яго, і ўцякуць перад абліччам Ягоным усе, хто ненавідзіць Яго” (Іс. 69, 2).

Таму ўсе разам будзем прасіць Госпада нашага, каб Ен, Каторы перамог уладу шатана Сваім Уваскрасеньнем, з Ласкі Свае вызваліў ад яго нашых пакутуючых Братоў і Сёстраў. Каб неўзабаве настаў дзень, калі мы з усіх канцоў зямлі зъбярэмся разам зь імі, радасна абыймем іх і натхнёна прамовім: ХРЫСТОС УВАСКРОС! дарагія нашыя пакутнікі. Час нашага вызвалення прыйшоў! Гэта нашая слайная супольная Вялікодная радасыць! „Гэта дзень, што яго стварыў Гасподзь, будзем радавацца ў весяліца ў ім” (Вялікодны Сыціх).

Усечэсныя Айцы ўзвесь наш слайны Народзе Беларускі! Зь Вераю ѹ Надзеяй у сэрцах нашых вітаем вас з радасным і пераможным Святым над Святым — УВАСКРАСЕНЬНЕМ ХРЫСТОВЫМ! Неўзабаве прамовіць Ангел: „Упаў, упаў Бабіён, места вялізнае, бо юрным віном блуду свайго напаіў усе народы” (Адкр. 14, 3). Так, упа-

дзе блудніца, счэзыне, і ўстане з гробу ў красе й славе нашая любая Радзіма-Беларусь!

Таму, любая дзеці нашыя, адкінем смутак і жаль, будзем рада-вацца ѹ весяліцца, бо Хрыстос, Спас наш, ЗАПРАУДЫ УВАСКРОС!

Ласка ѹ Мір Госпада нашага Ісуса Хрыста, Любоў Бога ѹ Айца, і Прычасыце Святога Духа будуць з усімі вамі. АМІНЬ.

† *Сыміранны Архіепіскап СЕРГІЙ*

*Глава Свяшэннага Сабору Епіскапаў Беларускай
Аўтакефальнас Праваслаўнае Царквы*

† *Сыміранны Архіепіскап ВАСІЛЬ*

*Сакратар Свяшэннага Сабору Епіскапаў БАПЦ
на Чужыне*

Дана Году Божага 1957

месяца красавіка

Аўстралія-Амэрыка.

ЕН ЗАПРАУДЫ УВАСКРОС!

Калі жаўнеры ѹ слугі першасвяцэнніка ўзялі Ісуса Хрыста ў Гефсіманскім садзе, каб аддаць Яго ў рукі Ягоных ворагаў, вестка аб гэтым векаломнім здарэнні маланкаю разнялася кругом. Балючым рэхам яна адбілася ў сэрцах усіх тых бедакоў, хворых, калекаў, абяздоленых і няшчасных, якіх Ён пацяшаў, наўучаў, ад бедаў і грахоўнае съмерці ратаваў.

Гэтая балючая навіна моцна ўдэрыла ѹ у сэрцы суроўых рымскіх жаўнероў, будзячы іхныя душы ад сну няверства да жыцця вечнага. Яна пранікла навет у палацы вяльможаў, выклікала спаўчуюцца і занепакаеньне навет у жонкі Пілата ѹ просьбу яе: не чапай, не рабі зла гэтаму дзіўнаму. няяннаму Чалавеку!

Аднак, найболей балюча перажывалі гэтую бяду перадусім масы звычайных людзей, душы якіх былі ўраджайнаю глебаю для Навукі Яго, тыя, што добра пазналі ѹ палюблі гэтага Боскага Пасланца, Каторы так прыгожа апавядадаў ім аб Царстве Нябесным, аб жыцці вечным, аб узаемнай любові ѹ пашане, аб роўнасці ўсіх людзей, дзяцей Божых. А сколькі цудаў Ён учыніў: на іх вачох храмыя пачалі хадзіць, сляпыя бачыць, пракажоныя вяртацца да грамадаў сваіх, памершыя ўваскрасаць! А што цяпер? Хто ім паможа, хто пацешыць, уратуе? І стогн і лямант чуўся кругом.

Сумная вестка прыйшла ѹ у адну ўбогую хатку беднае сямейкі. Гут таксама добра ведалі ѹ любілі Ісуса Хрыста, бо часта слухалі Ягонае Слова Божае. Галава сям'і, Бэн, быў у той час на работе. Ён цяжка працаваў на хлеб штодзённы для свае вялікае сям'і, носячы вялікія каменьні на мур палацу. Ягоная жонка, Сара, была ўдома, пляла кошыкі, аж увайшла суседка ѹ перадала ёй навіну аб зьняволеныні іхнага любага Вучыцеля. Бедная Сара спачатку занямела ад болю, паслья заламала рукі ѹ горка заплакала. Калі суседка выйшла, Сара з сумам пачала разважаць, як часта яна вадзіла сваіх дзетак да Яго ды як Ён зь любоўю клаў Свае рукі на іхныя галоўкі ѹ багаслаўляў іх. І якраз цяпер нейкая слабасць падкасіла ім ножкі, палажыла ў пасыцель. Худзенькія цельцы іх гарэлі як у вагні, усьцяж кідаліся

на пасьцелі, стагналі. Гледзячы на іх, Сара шаптала: ах, Вучыцелю, Вучыцелю! што я цяпер буду рабіць без Цябе? І якраз цяпер! О, гора, мае, гора! загаласіла яна. Каб хоць хутчэй прыйшоў муж, можа будзе лягчэй!

Але, што гэта? Да яе хаты ідуць людзі ў нешта нясудь на насілках. Хто гэта? і Сара ўпала на падлогу. На насілках ляжала акрываўленае цела Бэні. Вялікі камень упаў на яго, і засталіся толькі паламаныя косьці. Зьбегліся людзі ў асабліва жанчыны загаласілі над нябожчыкам. Але Сара нічога ня чула. Урэшце яе паднялі ў пасадзілі на лаве. Як праз густы туман яна глядзела ў нічога ня бачыла, нікога не пазнавала. Неспадзянавая патройная бяда адабрала ў яе ўсякае пачуцьцё. Добрая, спаўчываючая людзі як маглі пацяшалі яе, заапякаваліся хворымі дзяцьмі, нябожчыкам. Урэшце Сара пачала бачыць людзей, дзешто разумець.

Калі пахавалі Бэні, і жанчыны разам з Сараю вярталіся з могілкаў, яны сустрэлі вялікі натоўп народу, які ішоў на Галгофу. Глянуўшы на яго, жанчыны затрымаліся, і, раптам, з трывогаю зьблісцай ў грамадку. На перадзе, акружаны жаўнерамі, ішоў, угінаючыся пад цяжарам Крыжа, Ісус Хрыстос. З пад цярновага вянка капалі вялікія кроплі крыві. За Ім, ablіvaючыся съяззамі, бязконца збедаваная, ішла Ягоная Маці Божая. Яна хіба зараз-жа бы ўпала, але Яе падтрымоўваў вучань Хрыста, съв. Іоан. Зьдзічэлы, перакуплены фарысеймі, натоўп, які яшчэ пару дзён таму трывумфальна вітаў Ісуса Хрыста ў часе Ягонага ўваходу ў Ерусалім радасным: Осанна! і расьцілаў свае адзежы і галінкі пальмаў пад ногі Яго, цяпер насымяхай-ся ўздзекаваўся над Ім, чым яшчэ болей павялічваў пакуты Ягоная.

Жанчыны з Сараю абурана зашапталі між сабою. А Сара, глянуўшы на Ісуса Хрыста, уся затраслася, яе вочы напоўніліся съяззамі. Яна выцягнула свае рукі да Яго і праз сълёзы загаварыла: Вучыцелю, Вучыцелю мой, калі-б Ты быў з намі, ня было-б гэтага! І спаткалася Ягоная, поўныя цярпеньня, добрыя вочы з вачамі яе, і ён сказаў ёй тое, што яна ня раз чула ад Яго: Ня бойся, толькі веруй і маліся! Нявымоўны плач страсянуў ёю. Жанчыны сілаю падхаплілі яе ў павялі дамоў.

Доўга не магла яна апамятацца, але плач прынёс ёй палётку ў яна задрамала. Яна ня бачыла, як страшная цемра, сярод яснага дня абняла ўсё кругом. Раптам бліскучая маланка прарэзала цемру, вагнём ablіла небасхіл, і раздаўся страшны ўдэр грому. Уздрыгнула, застагнала зямля, затраслася хата. Грукат разбудзіў Сару. Яна ў страху ледзь-ледзь прашаптала: Божа, будзь міласцівы да нас! І кінулася да дзяцей. Яна толькі паслья даведалася, што ўсё гэта сталася ў мамант съмерці Ісуса Хрыста на Крыжы ды што ворагі Ягоная разъбегліся ў вялікім страху, а шмат людзей, у тым ліку ў рымскі Сотнік, уверавалі ў Хрыста.

Поўныя гора ў суму дні наступілі для Сары. Паволі яна мусіла брацца за работу, даглядаць дзяцей, якія ўсё яшчэ хварэлі, хоць здароўе іхнае ў пачало папраўляцца. Гэта цешыла яе, але ўвачу стала новая бяда: запас ежы канчаўся, і яна з жахам думала аб tym, што прыдзеца хіба паміраць з голаду. Думка гэтая цяжкім каменем ціснула на яе сэрца, не давала супакою. Але, сярод гэтага свае бяды,

яна ўспомніла на слова Яго: Ня бойся, толькі веруй і маліся!

І ў вялікім горы сваім яна апусьцілася на калені, і сваімі простымі, але з глыбіні душы выходзячымі славамі, пачала прасіць Айца Нябеснага паслаць ратунак ёй. Сылёзы ручаямі абмывалі облічча яе, але яна ўсьцяж паўтарала: Божа, ратуй нас! Божа, ня дай загінуць!

І вось у дзень Уваскрасеньня Хрыстовага, калі яна, як звычайна, горача й сылёзна малілася, ціха адчыніліся дзъверы хаткі ѹ у сярэдзіну ўвайшоў чалавек. Сара навет не звярнула ўвагі на яго. Але ён ціха падыўшоў да яе, палажыў рукі на ейныя плечы, і прамовіў: ХРЫСТОС УВАСКРОС! Сара ўздрыгнула, і, глянуўшы на прывітаўшага, закрычала ад страху, бо ў гэтым чалавеку яна пазнала свайго Бэнна, якога пару дзён таму пахавалі!

Ня бойся, мілая, сказаў ён: ХРЫСТОС УВАСКРОС, і многа памершых уваскрасіў, адным зь якіх ёсьць я сам. Сара ўсё яшчэ ня вerryла сваім вачам. Яна няпэўна запыталася ў яго: Хрыстос Уваскрос? Але, ЕН ЗАПРАЎДЫ УВАСКРОС! радасна адказаў ёй Бэн, дык будзем радавацца ѹ весяліцца! Ён не пакінуў нас у бядзе ѹ горы, і ніколі не пакіне!

ХРЫСТОС УВАСКРОС! ХРЫСТОС УВАСКРОС! ЕН ЗАПРАЎДЫ УВАСКРОС! усьцяж скрэзь сылёзы радасыці натхнёна паўтарала Сара, урэшце, абняўшы Бэнна, закончыла: Хай будзе Імя Яго багаслаўленае ѹ праслаўлене па век веку!

Галія

МАЛІТВА

ПРАЧЫТАНАЯ 21-ГА САКАВІКА 1957 Г. У ПАЛАЦІ КАНГРЭСУ
ЗША З НАГОДЫ 39-Х УГОДКАЎ АБВЕШЧАНЬНЯ НЕЗАЛЕЖ-
НАСЫЦІ БЕЛАРУСІ ЯГО ВЫСОКАПРЭАСЬВЯЩЧЭНСТВАМ
АРХІЕПІСКАПАМ ВАСІЛЁМ.

Прадзегны Божа, Ойга наш! Ты ўвесь сьвет і нас стварыў, і ад-
вежныя законы ўстанавіў, а род людзкі так палюбіў, што Сына Свай-
го Адзінароднага, Спасіцеля нашага, нам паслаў, каб мы, ідуги шля-
хам Яго, будавалі Тваё Царства Божае на зямлі.

Гэтае Тваё Царства на зямлі можа быць збудаванае толькі ѹ ду-
ху Твае Прауды, Любові й Свабоды. Абдары нас Ласкаю Тваю, пра-
святымі наш разум Духам Твайм Святым, каб Твая Прауда, Любоў
і Свабода жылі ѹ красавалі між намі.

Ойга наш Нябесны! Ты прасвятылій разум слайных будаўнікоў
Краіны гэтае, багаславіў іх і памог ім уладыць законы для агуль-
нага дабрабыту, супакою ѹ задаваленія. Узмацні сэрцы іх Ласкаю
Тваю, каб яны сталіся Міласэрнымі Самаранамі для ўсіх абяздоле-
ных, бяздомных, дапамогі патрабуючых. Зрабі іх, любы Ойга, на-
дзеяй ўсіх церпячых і паняволеных, сьветагам Добра, Прауды й Свя-
боды па ўсім сьвеце: для ўсіх расаў, народаў і кожнае адзінкі, каб
мы ўсе, як браты ѹ сёстры, дзецы Твае, славілі Цябе ѹ вольных Кра-
інах сваіх.

Гэтую Малітву мы пасылаем Табе, Божа наш, у гадавіну Абвеш-
чаньня Незалежнасці Беларусі, свабода якое была патаптаная гру-
баю бязбожнаю сілаю, мілёны муганікаў якое перад Прастолам Твайм
умаляюць Цябе: угыні Суд Твой Праведны, памажы нам вярнуць на-

шую Свабоду, за якую Беларускі Народ усьцяж непахісна змагаецца з сваімі панявольнікамі.

Мы горага просім Цябе, Міласэрны Божа: скараці дні нязгоды між народамі, спыні барацьбу, адхілі вайну, прысьпяшы канец уся-кага паняволення. Хай Твая воля Свабоды, Любові, Прауды й Справядлівасці запануе ўсюды на съвеце. Хай усе людзі й народы, а зь імі й Беларускі Народ, жывуць і дзюсюць пад съцягам Духа Свабоды Твае, і цвёрда вераць, што Воля Твая затрыумфуе, што Царства Тваё прыйдзе й запануе як на Небе, так і на зямлі.

З пакораю ў сэрцах нашых мы шгытра просім Цябе, Божа й Ойга наш, прымі Малітву нашую, багаславі гэты Кангрэс, Злуганыя Штаты Амерыкі й нашую Радзіму-Беларусь. Хай ўдоўнае Імя Тваё, Божа й Спасе наш, звязе ў сэрцах нашых, багаслаўляеца і праслаўляеца сяньня, заўсёды й навекі. Амінь.

ДА ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЕ ПРАВАСЛАУНАЕ ЦАРКВЫ МІТРАПАЛАІТ КЛІМЭНТ СМАЛЯЦІЧ

Багатае й слаянае было ў 9-13-х стагодзьдзях нашае Вялікае Князтва Полацкае, беларуская Дзяржава. Многа выдатных князёў мела яна, сваім вечам, тагачасным парламантам, славілася на ўсю ўсходнюю Эўропу. Аднак, усё духовае жыцьцё, культура й асьвета яе кіраваліся тады нашаю Беларускаю Праваслаўнаю Царквою. І ня дзіва, што яна дала нам цэлы шэраг выдатных, высокаасьвечаных багасловаў, бліскучых прапаведнікаў, Пастыраў, Мітрапалітаў, Святых.

Аб эдным з такіх выдатных багасловаў, прапаведнікаў і святых, аб Кірыле Тураўскім, мы ўжо гаварылі ў папярэдніх нумарох нашага часапісу. Цяпер мы вельмі радыя, што можам пацешыць нашых чытачоў выдатнаю постасцю другога нашага волата духа, багаслова, прапаведніка й пісьменніка — Мітрапаліта Клімэнта СМАЛЯЦІЧА.

Клімэнт Смаляціч нарадзіўся ў Смаленску ад багатых бацькоў. Энцыклапедычны Слоўнік Ф. Брокгаўза й І. Эфрана, С. Пецярбург, 1895, бач. 394, кажа, што Клімэнт атрымаў назоў Смаляціч таму, што нарадзіўся ў Смаленску. З гэтym пагаджаеца й Біяграфічны Слоўнік, С. Пецярбург, 1897, бач. 736-37.

Паводле гэтых крыніцаў Клімэнт Смаляціч быў Зарубскім скімнікам-манахам. Архіепіскап Макары ў сваей „Гісторыі Рускай Царквы”, т. 3, 1868, бач. 12, зазначае, што некаторыя аўтары пробавалі даказваць, быццам, ён быў скімнікам у манастыры Зарубцы на Чарнігашчыне, але гэта неабаснаванае прыпушчэнне, бо й каля Смаленску ёсьць сяло Зарубцы, у якім тады быў або невялікі манастыр, або звычайнія на той час пячэры, у якіх былі манахі.

Усе гэтыя тры крыніцы адназгодна падаюць, што ў 1147 г. Вялікія князі Ізяслав II выклікаў Клімента Смаляціча ў Кіеў на пасад Мітрапаліта. Для гэтага быў скліканы Сабор, на якім было 9 епіскапаў. Думкі епіскапаў на Саборы падзяліліся. Тры епіскапы былі супраць выбрання Клімэнта Смаляціча Мітрапалітам „Кіеўскім і ўсім Русі”, але шэсць епіскапаў і Вялікі Князь цвёрда стаялі на сваіх пазы-

цыях і такім чынам бальшынёю дзьвёх трацінаў галасоў выбралі Клімэнта Мітрапалітам.

Архіепіскап Макары ставіць пытаньне: чаму троі епіскапы былі супраць? На гэта ён дае такое выясняньне: дасюль Кіеўскія Мітрапаліты, за выніткамі Іларыона, прызначаліся Канстантынопальскімі Патрыархамі, што пярэчыла Канонам, асабліва-ж 28-му Правілу Халкідонскага Сабору, паводле якога Мітрапаліт выбіраецца ў паставаўляеца епіскапамі данае вобласці ў згодзе з мясцоваю цывільнаю ўладаю. Тому, як епіскапы, так і Вялікі Князь уважалі, што яны самы могуць выбраць і паставіць сабе Мітрапаліта, дзеля гэтага ён не зьявянуліся да Патрыарха з просьбаю аб яго на згодзе на гэта, супраць чаго ён запратэставалі троі епіскапы. А хто былі гэтыя епіскапы? пытаеца далей Макары ёй адпавядае: Смаленскі епіскап Мануіл і Полацкі Косма былі грэкі, таму іхны пратэст натуральны ѹ поўнасцю зразумелы, а трэйці, Ноўгарадзкі епіскап Ніфон, ня быў грэкам, але ён быў да сваёй хіратоніі доўгі час у Грэцыі, таму быў пад іхным моцным уплывам.

Ясна, гэтая апазыцыя засталася ѹ далей, тым болей, што яе ўвесеь час падтрымоўваў асабісты вораг Ізяслава, бо прэтэндэнт на Кіеўскі прастол, князь Юры. Аднак, пакуль жыў Ізяслав, апазыцыя нічога не магла зрабіць. Але скора ён памер і Вялікім Князем стаў Юры. Бязумоўна, ён уважаў Клімента, прыяцеля Ізяслава, таксама сваім асабістым ворагам, таму а сразу зьявярнуўся ѿ Канстантынопаль і Патрыарх прыслаў свайго мітрапаліта. Клімэнт адыйшоў, але праз год ён ізноў на пасадзе Мітрапаліта. І так ён яшчэ два разы адыходзіў з свайго становішча, бо Патрыарх ізноў прысылаў сваіх мітрапалітаў — Канстантына ѹ Хведара, але заўсёды толькі на кароткі час, бо нызвычайны аўтарытэт і вялікая асьвета Клімента Смаляціча ўсьцяж перамагалі. Як духавенства, так і вернікі жадалі мець толькі яго сваім мітрапалітам, і ня раз сълёзна яго ўпрашалі не пакідаць іх. Клімэнт Смаляціч памер у 1164 г.

Летапісы з такою вялікаю пашанаю гавораць аб ім: „Мітрапаліт Клімэнт такі книжнік і філёзаф, якіх на рускай зямлі не бывала”, а Ніканоўскі летапіс, паўтараючы гэта, дадае: „Клімэнт многа пісанія напісаў предаде”.

Запраўды, зь ягонага Пасланьня да прасвіцера Фамы відаць, што ён вельмі цікавіўся духоўнаю літаратурою, і вёў абышырную перапіску на багаслоўскія ѹ іншыя філізофскія тэмы ня толькі з а. Фамою, таксама выдатным багасловам, сваім вучыцелем Рыгорам, але ѹ з князямі, баярамі ѹ іншымі асобамі. Ягоныя Пасланьні ѹ Слово перапісваліся ѿ сотнях экзэмпляраў. Кажны, хто толькі ўмей чытаць, стараўся мець іх у сябе. Прыймаючы жа пад увагу, назначае архіеп. Макары, што яны яшчэ ѿ 15-16-х стагодзьдзях перапісваліся, тэкст іх з часам быў моцна сапсуты.

Энцыклапэдычны Слоўнік Брокгаўза ѹ Эфрана назначае: „Сваім літаратурным стылем і красою мовы Клімэнт Смаляціч быў вучыцелем свайго годнага ѹ вялікага вучня — красамоўцы, съв. Кірылы Тураўскага”.

(Далей будзе)

СЬВЯТЛО Й ЦЕМРА

„І СЛОВА целам сталася, і пасялілася між нас. У Ім жынъцё было, і жынъцё было СЬВЯТЛОМ для людзей” (Іо. 1:14, 4).

Самалюбны розум людзкі ганарыща многімі сваімі дасягненнямі, асабліва пачынаючы ад 18-га ст. Бо-ж тады былі абвешчаныя лёзунгі Свабоды, Роўнасьці й Брацтва, скора навука дала чалавецтву паравую машину, радыё, тэлефон, зялезнія дарогі, электрычнасць, самалёты, падводныя лодкі, а цяпер ужо пранікла ў сярэдзіну атомаў і вызваліла іхнную магутную энэргію для практычнага ўжытку, навет ужо будующа ракеты для палётаў на іншыя плянэты! Словам, пра-грэс нязвычайны.

Здавалася-б, застаецца нам толькі ганарыща сваім розумам ды цешыща й радавацца, бо-ж перад кожным з нас, скромна кажучы, проста міліянэрская будучыня ды „райскае” жынъцё! Аднак, даволі толькі ўзяць газэту ў рукі й пабачыць, што цяпер дзеецца на сьвеце памінаючы навет вязніцу народу — СССР, каб гэты наш гонар людзкі зараз-жа зьнік, як пара перад сонцам, каб перад намі зараз-жа паўстала старадаўняя Бабілёнская Вежа, якую будавалі такія самыя гордыя людзі дый з тымі самымі мэтамі: дастацца да неба! І паўстae пытанье: якім шляхам? Шляхам сьвятла, ці шляхам цемры?

Каб пабожны чытач лепш зразумеў нашую думку тут, возьмем некалькі прыкладаў ужо з нашага жынъця. Першы: Расея. Яе горды розум будаваў сваю Бабілёнскую Вежу шляхам „зьбірання” усіх славянскіх народу у сваё мора, чорнае й чырвонае ад крыві, у якім з часам аказаліся й такія „славянскія” народы, як: фіны, татары, кіргізы, калмыкі, грузіны, армяне, азэрбайджанцы, чукчи, самаеды і г. д. І — рассыпалася гэтая Вежа, каб на яе месцы паўстала яшчэ страшнейшая, яшчэ больш бязбожная. Чаму рассыпалася? Бо будавалася ў ЦЕМРЫ, у цемры беззаконья, гвалту, рабства — ГРЭХУ.

Польшча таксама будавала сваю Вежу „ад моржа й да моржа” такім самым шляхам цемры-грэху, і таксама завалілася гэтая Вежа гардыні й засыпленасці. Нядайная Нямеччына захацела збудаваць сваю „магутную” Вежу амаль на ўвесь свет, па прыкладу чырвонае расейскае Вежы. І таксама разъляцелася яна дый пад сваімі руінамі пахавала будаўнікоў яе, бо таксама будавалася ў цемры, шляхам грэху.

І гэта доля кожнага народу, які бы вялікі ён ня быў: шлях ЦЕМРЫ, ГРЭХУ, вядзе да страшное РУІНЫ, да ЗАГУБЫ. Але ці толькі народу? А сям'і, кожнага чалавека? Калі ў сям'і муж, або жана захочуць жынъць паводля свае гардыні, паводля толькі сваіх грубых матар'яльных і цялесных выгодаў і ўцехаў, забываючыся на аснову свяяго добра й шчасця, адзінага запрауднага багацця — СЬВЯТЛО душы свае, такая сям'я раней ці пазней разваліцца, ха-ваючы пад сваімі руінамі як бацькоў, так і дзяцей. Прыклады? Іх поўна кругом нас.

І ўсё тут ясна. Ужо спакуснік роду людзкога шаптаў Спасіцелю нашаму: толькі пакланіся мне, адыйдзі ад Бога, і ўсе царствы свету

й славу іх я дам Табе! Хрыстос адказаў яму: Адыйдзі ад Мяне шатане, бо напісана: Госпаду Богу тваяму пакланяйся, і Яму аднаму служы (Мц. 4, 8-10). І шатан адыйшоў, а Хрыстос Съятлом Боскае Навукі Свае дый Сваімі чынамі паказаў нам Шлях Жыцьця, перамог ЦЕМРУ.

Усё гэта на вачох нашых. Чаму-ж людзі не ідуць за СЪЯТЛОМ, а ў ЦЕМРЫ прабыцаюць? На гэта Спасіцель наш адпавядае: „Съяло прыйшло ў съвет, але людзі палюбілі цемру больш за съяло, бо ўчынкі іх БЛАГІЯ (Іо. 3, 19). Так, запраўды, ужо прыведзеныя намі прыклады пацьвярджаюць гэтыя залатыя слова нашага Боскага Вучыцеля: людзі пакланіліся шатану, пайшлі ў цемру, баяцца глянуць на благія ўчынкі свае, і — бяды, руіны кругом. Людзі ўжо зьбіраюцца ляцець на іншыя плянэты, а дзеля чаго? Прабываючы ў цемры, яны гэтым толькі павялічыць няшчасці свае, бо тым большае можа быць зынішчэнне, бо зь імі шатан — крыніца цемры. Таму й многія навуковыя адкрыцці цяпор — цемра, і ўсякі народ, што будзе сваё жыцьцё бяз Бога, таксама й сям'я, у цемры блудзіць і няшчасці пажынае.

Св. Апостал Павал вучыць нас: „Бог, Каторы сказаў з цемры зазвязаць Съяতлу, ЗАСЬВЯЦІЎ у сэрцах нашых дзеля прасъявленьня нас пазнаньнем славы Божае праз Хрыста Ісуса (2 Кар. 4, 6). Так, Хрыстос нашае СЪЯТЛО, ПРАЎДА і СВАБОДА, як Ён Сам сказаў: „Я — Шлях, Праўда й Жыцьцё” (Іо. 14, 6), ды: „Пазнайце Праўду, і Праўда зробіць вас свабоднымі” (Іо. 8, 32). Пазнайце праўду не сваю людзкую, якая сяньня адна, а заўтра другая, а Праўда Божую, якая сталая, нязменная, вечная, адзіна добрая, збаўленная.

Таму пакінем свае благія ўчынкі — цемру нашую, павернем да Съяতла, Сонца Праўды, Хрыста, Бога нашага, і мы будзем дзяцьмі Съяতла, і ад нас адыйдзе шатан, і розум наш, прасъявлены ѹзмоцнены Духам Съятым, збудуе наш ІНШУЮ Вежу, на згубную Бабілёнскую, матар'яльную, а ДУХОВУЮ, съятую, непарушную, якая навекі злучыць нас з Богам, і радасці ѹ свабоды нашае ніхто не адыйме ад нас, бо Царства Божае запануе на зямлі, дзе ўжо на будзе ніякіх зынішчэнняў, бедаў і няшчасцяў, бо Дух Съяты будзе ізноў насіцца над зямлёю ѹ цешыць сэрцы нашыя, Дух усёаждыўляючы, і праз нашую Богу мілую, духовую Вежу, да Неба падымаючы! Пакінем жа шлях цемры шатанскае, паспяшым да Съяতла — Хрыста Бога нашага, і ўжо тут на зямлі мы будзем у Царстве Прамудрасці ѹ Славы Божае!

С. Клім

СТАРАДАУНІЯ РЭЛІГІЙНЫЯ РУКАПІСЫ

У 1947 г. на паўночна-заходнім беразе Мёртвага мора, ля высаджашае рэчкі Вадзі Кумран, недалёка ад Ерыхону ў Палестыне, былі знайдзеныя старадаунія рэлігійныя рукапісы-манускрыпты вялікага значэння. Там многа пячэрой. Хлопчыкі, якія пасыўлі там авечкі ѹ козы, кідалі сабе каменныі ў пячэры. Аднаго разу яны пачулі, што ад каменя нешта зазівінела ѹ разьбілася. Гэта зацікавілі іх, яны ўлезылі ў пячэру ѹ там пабачылі некалькі высокіх збанкоў. Адкрывшы адзін зь іх, яны знайшлі там нейкія пергаміновыя зывіткі з незра-

зумельгімі літарамі. Забраўшы некалькі зь іх, яны прадалі сваю знайдку, ясна за бясцэн, на рынку. І гэта быў пачатак вялікіх адкрыцьцяў.

Неўзабаве тут зьявіліся навуковыя экспедыцыі, якія яшчэ й цяпер прадаўжаюць сваю працу. Тут ужо была знайдзеная цэлая бібліятэка старадауніх біблійных рукапісаў, нязвычайная вартасць якіх зацікаўляла розныя дзяржавы, у тым ліку й ЗША.

Усе вучоныя, якія вывучаюць знайдзеныя рукапісы, адназгодна цьвердзяць, што гэтыя дакументы маюць першараднае значэнне не толькі для археалёгіі й гісторыі, але й для сэв. Пісьма — Старога Запавету. Манускрыпты гэтыя былі напісаныя ў часе III-II і I-га стагодзідзяў перад Хрыстом. Калі-ж мы ўспомнім, што самыя старадаунія рэлігійныя манускрыпты, вядомыя дасюль, паходзяць з IX-X стагодзідзяў пасля Хрыста, дык зразумеем, чаму яны такія дарагія.

Рукапісаў гэтых, названых „Зывіткамі Мёртвага Мора”, ужо знайдзена каля 500. Па свайму зъместу яны падзяляюцца на:

1) Усе кнігі Старога Запавету, на гебрайскай і арамейскай мовах, акрамя кнігі Эсфір, прычым кніга прарока Ісаі ў двух экземплярах.

2) Камэнтары на некаторыя кнігі старога Запавету, асабліва на кнігу прарока Аввакума.

3) Кнігі сэкты Ессеяў: Кніга Правілаў — Устаў іхнае „Грамады Новага Запавету”, „Вайна сыноў Святла з сынамі Цемры”, Кніга Псальмаў.

4) Рэлігійныя творы, якія не ўвайшли ў жыдоўскую Біблію: кніга Тавіта, кніга Эноха, кніга Юбілеяў, Тэстамэнт Левія, Дамаскі Акт.

5) Два медныя зывіткі, якіх доўга не маглі прачытаць, бо яны так заржавелі, што іх цяжка было разъвярнуць. Толькі ў 1955 г. гэта ўдалося зрабіць і даведацца, што гэта запісы з 62 г. перад Хрыстом аб двух скарбах — залатым і сярэбраным, але іх дасюль яшчэ не знайшли.

ПАХОДЖАНЬНЕ РУКАПІСЛАЎ. Археалёгі, дасыледуючы русло ракі Кумран, зъвярнулі ўвагу на разваліны „Хірбет Кумран” (Хірбет — разваліны на арабскай мове). Пасылья дасыледваныя гэтых развалин было ўстаноўлена, што на гэтым месцы некалі знаходзіўся манастыр жыдоўскае „сэкты” Ессеяў. (Назоў — секта — тут крыху не пагаджаецца з сэнсам гэтага слова, як пабачым далей, лепш трэба сказаць — грамада, таварыства). Адначасна было съцверджана, што знайдзеная ў пячэрах рукапісы належалі гэтаму манастыру.

Грамада ессеяў была даўно вядомая з працаў жыдоўскіх і рымскіх гісторыкаў Язэпа Флавія, Філона й Плінія Старшага. Аднак, усё гэта былі сьветчаныні пабочных людзей, а тут былі знайдзеныя кнігі самых ессеяў. Грамада гэта была заснаваная ў I-м стагодзідзі перад Хрыстом і перастала існаваць у часе Юдэйскае вайны й руіны Ерусаліму рымлянамі ў 70-м годзе пасля Хрыста. Гісторыя манастыра Кумран поўнасцю адпавядае ўсім гэтым гістарычным зদарэньням, а зъмест кнігай грамады даў пераконваючы матар'ял, што гэты манастыр быў цэнтрам яе жыцця ў дзейнасці.

Асновы навукі й нутранога ладу ессейскае грамады былі знайдзеныя ў яе Уставе-Статуце, дзе знаходзяцца ўсе правілы й расправаджэнны адносна ейнага жыцця. Ессеі прызнавалі ўсе кнігі Старо-

га Запавету й былі ня толькі дакладныімі выканальнікамі Закону Майсея, але й былі напоўненыя цьвёрдаю вераю й надзеяй на скоры прыход Месіі, апошні Суд і пакаранье грэшнікаў. Дзеля гэтага й усё жыцьцё грамады ў Кумране было пабудаванае на сuroвых аскетычных асновах: усе яны жылі ў цэлібаце, хоць і не асуждалі сужэнства, толькі уважалі яго за перашкоду для праведнага жыцьця. Яны рана й вечарам мыліся, супольна маліліся, ніколі не выходзілі з манастыра, малодшыя пільна выконвалі загады старэйшых, а ўсе яны выпаўнялі загады съявшчэннікаў, якія стаялі на чале грамады. Ніякае прыватнае ўласнасьці тут ня было, усё належала грамадзе, сябры якое зтамаліся земляробствам, рамесьніцтвам і перапісваньнем сьв. Пісъма ў спэцыяльным для гэтага пакоі — „скрыпторыум”, але галоўным заданьнем грамады было: годнае спатканье апошніх выршальных падзеяў, якія мелі неўзабаве надыйсьці.

У сувязі з такімі чаканьнямі, іхнае адношанье да кнігаў прарокаў розынілася ад агульных жыдоўскіх паняцьцяў: яны пасвоему тлумачылі прадсказаньні прарокаў, рабілі свае вывады зь іх на пачыверджанье сваіх думак і паглядаў. Таму яны любілі чытаць асабліва кнігі апакаліптычнага зъместу, якіх не прызнавалі жыдоўскія съявшчэннікі: кнігу Тавіта, кнігу Эноха, „Вайну сыноў Святла з сынамі Цемры” ды інш., вельмі любілі кнігу прарока Ісаіі. Дзеля гэтага таксама ессеі лічылі сябе выбранымі Богам, вернымі астаткамі Ізраіля, і верылі, што пры зъяўленні Месіі яны прымуць удзел у апошнім змаганьні з сіламі зла. Кніга „Вайна сыноў Святла” поўная веры ў іхнае прызначэнні Божае для перамогі над злом, над грэшнікамі, а такімі былі для ессеяў усе тыя, што не належалі да іхнае грамады. Таму яны вымагалі ад сваіх сяброў рашучага й неміласэрнага змаганьня з усімі гэтымі Божымі й сваімі ворагамі ў часе вайны.

Стараадаўнія гісторыкі апавядаюць, што ессеі былі адною з рэлігійных групаў-партыяў у Ерусаліме побач з фарысеямі („фарысей” — сэаратны, асобны). Але скора ессеі пачалі перасъедвацца першасъявшчэннікамі з роду Асманеяў у I-м стагодзьдзі перад Хрыстом і былі прымушаныя ўцякаць у пустыню. Так яны парвалі усяную лучнасьць з Ерусалімам і выбралі сабе іншых, сваіх съявшчэннікаў. Усё гэта апісана ў іхных кнігах, дзе перасъедуючы іх Ерусалімскі першасъявшчэннік прадстаўлены як „Злы Съявшчэннік”, а іхны кіраунік называецца „Бучыцелем Праведнасьці”. Гэты іхны вучыцель і першы арганізатор меў быць забітым, толькі невядома якім способам, але неўзабаве ён меў уваскрэснуць і прыйсьці, каб асу́дзіць усіх сыноў зла.

У часе Ірада (40 гадоў перад Хрыстом і 4 гады паслья Хрыста) Ерусалімскія першасъявшчэннікі ўсё яшчэ варожа адносіліся да ессеяў, таму яны былі прымушаныя й далей заставацца ў пустыні. Вось жа, баючыся новых нападаў, ессеі хавалі свае найбольш вартасныя рукапісы ў вялікіх гліняных судзінах-збанкох. Але, калі распачалася вайна Рыму з Юдэяй, і сюды прыйшло рымскае войска, ессеі прымушаныя былі ў пасыпеху ўцякаць. Яны ўжо ня мелі часу на хаванье сваіх рукапісаў у збанкі, таму многія зь іх былі знайдзеныя ў вельмі пашкоджанымі стане праста на зямлі. Архэалёгі съцвердзілі,

што манастыр быў апорным пунктам жыдоўскіх падстанцаў у гэтай вайне 66-70 гадоў па Хрысьце і быў зруйнаваны 10-м Рымскім Легіонам. Аб гэтым съветчак знойдзеныя там рымскія манэты з таго часу, а таксама часткі рымскай зброя.

Вось жа, як бачыў, грамада ессеяў існавала ўжо тут у пустыні амаль 100 год перад Прыходам Ісуса Хрыста, што вельмі важна для далейшых вывадаў. Як падае праф. Ельскага Універсітэту М. Барраў (M. Barrows: "The Dead Sea Scrolls", New York, 1956), поўны рукапіс кнігі прарока Ісаі напісаны каля 100 гадоў да Хрыста, камэнтары на кнігу прарока Аввакума каля 25-га году да Хрыста, розныя кнігі аб навуцы і жыцці ессеяў найпазней 66-га году па Хрысьце, тады як частка I-ае кнігі Царстваў напісаная ў канцы III-га стагодзьдзя да Хрыста, г. зн. прыблізна ў тым часе, калі быў зроблены грэцкі пераклад Бібліі 70-цю глумачамі — „Септуагінта”.

Ясна, ня ўсе зывіткі знойдзеныя. Многія з іх, асабліва тыя, што ня былі ў збанкох, згнілі і прапалі, многія былі знойдзеныя арабамі і зьнішчаныя, або праданыя ў іевядомыя руки. Аб „Зывітках Мёртвага Мора” съвет пачаў ужо ў 1878 г. Тады польскі жыд М. Шапір спаткаў аднаго бедуіна, у якога зусім танна купіў зывітак Утаразаконіня. Гэты зывітак быў знойдзены ў пячэры на другім, усходнім, беразе Мёртвага Мора, ён таксама быў пергаміновы. М. Шапіро прывёз яго ў Лёндан і Брытанскі Музэй прызнаў, што рукапіс напісаны ў 7-м стагодзьдзі да Хрыста. За гэты свой зывітак Шапіро зажадаў міліён фунтаў. Нажаль, спэцыялісты, аглянуўшы зывітак, катэгарычна заяўлі, што ён падроблены. Прэса ўсяго съвету пачала съмаяцца з Шапіра і ачарняць яго. Ніякія ягоныя доказы не памаглі, бо ніхто не хацеў верыць, што могуць існаваць такія старадаўнія рукапісы съв. Пісьма, і Шапіро ў 1886-м годзе скончыў самагубствам у Роттэрдаме. Рукапіс тымчасам у Брытанскім Музэі пралаў, і цяпер ніхто ня ведае, дзе ён.

ТЭКСТЫ И РУКАПІСЫ КУМРАНУ. Калі толькі людзі даведаліся, што знойдзены кнігі Старога Запавету, дык шмат хто падумаў, што гэта спрычыніца да поўнае рэзвіціі ня толькі жыдоўскай, але і хрысьціянскай Бібліі! Аднак, чым болей вучоныя вывучалі знойдзеныя тэксты, тым болей пераконваліся, што нікіх асаблівых разыходжанняў тут няма. Бязумоўна, пэўныя недакладнасці былі знойдзеныя, але яны датычалі толькі значэння паасобных словаў, што заўсёды можа стацца і цяпер пры перапісцы манускрыптаў. Падобныя недакладнасці ёсьць і між знойдзенымі рукапісамі і двамі асноўнымі тэкстамі жыдоўскага Бібліі: г. зв. Массарэцкім (тэкст, улюжаны жыдоўскімі рабінамі ў 90-100 гадох па Хрысьце) і грэцкім тэкстам — „Септуагінтаю”. Часам тэкст рукапісаў больш згодны з Массарэцкім, але найчасцьцей пагаджаецца з „Септуагінтаю”. Таму многія вучоныя цвердзяць, што чым старэйшыя біблійныя рукапісы, тым болей яны згодныя з тымі, з якіх быў зроблены пераклад 70-ці глумачоў.

У гэтым і ёсьць вялікае рэлігійнае значэнне знойдзеных біблійных рукапісаў, бо яны пацвярджаюць паўнату і непарушнасць хрысьціянская Біблія. Кумранскія рукапісы падаюць нам тэксты съв. Пісьма ў той форме, у якой яны былі ў часы Ісуса Хрыста і Апоста-

лаў. Адначасна яны ращуча адкідаюць усе цверджаныні бязбожнікаў аб тым, што ніякіх старадаўніх тэкстаў Бібліі няма, а ўсе пазнейшыя тэксты, быццам, уложенныя самымі хрысьціянамі!

НАВУКА ЕССЕЯЎ И ХРЫСЦІЯНСТВА. Адразу пасля адкрыцця такай абшырнай літаратуры аб жыцці ессеяў ды многіх біблійных кнігаў у іхным манастыры, з'явіліся шматлікія прыпушчэнні, што ессеі зьяўляюцца папярэднікамі хрысьціян, больш таго, навет самая Навука Хрыста, быццам, нішто іншае, як іхны съветапагляд.

Спачатку, у 1950 г., прафэсары Дзюпон-Соммэр і М. Барраў былі тае думкі, што хрысьціянства паўстала пад уплывам паглядаў і веры ессеяў. Скора, аднак, пасля дакладнага вывучэння тэкстаў далейшых знойдзеных рукапісаў, яны зъмянілі гэтую сваю думку. Аб апошнім мы яшчэ ўспомнім. Тымчасам мы хочам тут сказаць пару слоў пра Э. Вільсан, бо ён сваёю працаю „Зьвіткі Мёртвага Мора” у 1955 г. нарабіў многа шуму на съвеце.

Сам Э. Вільсан ані багаслоў, ані гісторык, а толькі журналісты. Прачытаўшы некаторыя рукапісы ўзусім ня ведаючы съв. Пісьма, ён рашыў, што сэнсацыя тут будзе не малая. Запраўды, ягоная кніга, поўная фальшывых вывадаў, выклікала буру палемікі. Сваю думку ён выявіў так: „Будзе вялікая карысьць для культуры й цывлізацыі, калі ўрэшце паўстаныне хрысьціянства будзе зразумелае як звычайнае здарэнне людзкое гісторыі, а не як пашыраная догма, або Боскае адкрыццё” (бач. 108). Адсюль ён і стараецца даказаць, быццам Кумранскія рукапісы паказваюць, што аснаўныя ідэі й традыцыі хрысьціянства проста ўзятыя ад ессеяў. На аснове гэтага свайго фальшу ёнробіць такі дзівосны вывад: „Гэты манастыр магчыма болей, чым Віфлеем і Назарэт зьяўляецца калыскаю хрысьціянства” (бач. 97).

На доказ гэтых сваіх прыпушчэнняў Э. Вільсан падае наступныя мамэнты: 1) Ессеі практикавалі рытуальныя абмываныні, якія паслужылі ўзорам хрысьціянскага Хрышчэння. 2) У ессеяў былі супольныя трапезы, на якіх багаслаўляліся хлеб і віно, і гэта правобраз Еўхарысціі! 3) Ессеі мелі невядомую для агулу жыдоў дактрыну аб „двох шляхах” і аб Апошнім Судзе, што й перанялі хрысьціяне. 4) Ессеі прызнавалі ідэю аб „Съмерці Адкупленыя”, што прайвілася ў апавяданыні аб съмерці „Вучыцеля Праведнасці”. Таму, ясна, паводле Э. Вільсана як Іоан Хрысьціцель, так і Сам Іесус Христос былі ў Кумранской грамадзе, і першымі іх вучнямі былі ессеі.

Бязумоўна, Э. Вільсан, як із багаслоў, бачыў у ессеяў і хрысьціян толькі падабенствы, але глубокае, аснаўное розніцы бачыць ня мог. Тому праф. М. Барраў сам лёгка разъбіае ўсе гэтыя фальшывыя цверджаныні ў сваей кнізе на бач. 331-345. Ён кажа: падабенства між ессеямі і хрысьціянамі мусіла быць, бо-ж як адныя, так і другія прызнавалі Стари Запавет. Акрамя таго вядома, што Сам Христос сказаў: „Ня думайце, што Я прыйшоў парушыць закон ці прарокаў. Не парушыць прыйшоў Я, але выпауніць” (Мц. 5, 17). Да-лей праф. М. Барраў гаворыць, што абмываныні ў ессеяў былі штодзённым зъявішчам і былі вядомыя ўсім жыдом. Тымчасам хрысьціянскае Хрышчэнне адбываецца толькі адзін раз у жыцці. Больш таго, Іоан Хрысьціцель бачыў у хрышчэнні нутраны, духовы сэнс

і хрысьціў у імя надыходзячага Хрыста, Сына Божага, а Апосталы ў імя Айца, і Сына, і Святога Духа, чаго мы ня маєм ані ў адным Кумранскім рукапісе, таму таксама ані Іоан Хрысьціцель, ані тым бой лей Хрыстос там быць не маглі.

Устай ессеяў забараняў сваім сябром пад караю съмерці спатыкацца зъ „нівернымі” (гэта ўсе тыя, што ня былі ў манастыры), бо яны нячыстыя, грэшнікі, ворагі, якія будуць вынішчаныя. А што супольнага мае гэта з Навукаю Хрыста: любі навет ворага твайго! Навука ессеяў была толькі для іх самых, а тут: Ідзеце й навучайце ўсе народы! Св. Евангельля нідзе не ўспамінае ессеяў, тады як часта гаворыць аб кніжніках, фарысеях, садукеях і вучнях Іоана Хрысьціцеля, хоць ессеі паслья й сталі хрысьціянамі. Тайная Вячера, а паслья Еўхарысьція ня мае наагул нічога супольнага з агульнымі трапезамі ў ессеяў як сваю формую, так і зъместам. Там звычайная штодзённая ежа, а тут „Трапеза Господа” замест жыдоускае Пасхі, і ўстаноўленая яна Спасіцелем нашым у памяць Ягонае Ахвяры на Крыжы дзеля нашага Адкуплення ад грахоў, аб чым у ессеяў німа ані слова.

Ессеі верылі ў прыход Месіі, але нідзе німа ані слова, што ён ужо прыйшоў. „Вучыцель Праведнасці”, які быў забіты „Злым Свяшчэннікам” у 80-90-х гадох да Хрыста, меў уласкрэснуць і прыйсьці ўжо для Апошняга Суда, таму таксама й гэтая іхная вера ня мае нічога супольнага з хрысьціянствам. Зрэштаю, падчыркувае праф. М. Барраў, у ессеяў была вера ў прыход двох Месіяў: Месії-Свяшчэнніка з роду Аарона і Месії-Ваеначальніка з роду Давіда. Месія-Ваеначальнік павядзе ў бой ангелаў, і ў ім прымуць удзел „верныя” (сябры іхнае грамады), і тады атрымаюць кару ўсе „ніверныя” — сыны Цемры. Дзе-ж тут Навука Ісуса Хрыста аб адкупленыні грахой усяго роду людзкога, аб веры ѹ паніццях хрысьціян, што Ісус Христос — Спасіцель усяго сьвету? Ясна, гэта дзяве зусім розныя рэчы. Таму гаварыць аб тым, што хрысьціяне ўзялі свой рэлігійны сьветапагляд ад ессеяў можа толькі чалавек, які ня ведае ані св. Евангельля, ані св. Пісьма наагул. Дзеля гэтага таксама й цьверджаныні Э. Вільсанам, што ён, быццам, знайшоў у Кумранскіх рукапісах „хрысьціян да Хрыста” не заслугоўвае найменшае ўвагі.

Столькі праф. М. Барраў. Мы-ж ад сябе скажам, што гэта напэўна была воля Божая, каб асабліва цяпер, у часы страшнога змагання зла з дабром, людзі знайшлі пацьверджанье Ягоных Адкрыццяў роду людзкому тысячы гадоў таму. Ніякая атэістычная пропаганда ўжо ня можа апавяданць аб „міфічнасці”, або аб „фальшаванні” св. Пісьма. Кажны бязбожнік павінен цяпер добра падумаць над словамі Ісуса Хрыста: „Неба й зямля прамінуць, але слова Мае не прамінуць” (Мц. 24, 35). А мы скажам: Слава Табе Божа. Спасіцелю наш, навекі.

С. Клім

ХРОНІКА

АМЭРЫКА. НЮ-ЁРК. „Госпадзі! Ты вялікі, і цуды робіш!” Так усклікае прарок Лавід, які ня раз быў у цяжкім палажэнні, акружаны ворагамі, і спадзяваўся толькі на Ласку й дапамогу Божую. І Бог не пакідаў гэтага вернага слугу Свайго ў

бядзе, усыніх памагаў яму, Духам Свaim Святым ахінаў, цуты чыніў.

І мы, беларусы, таксама знаходзімся ў цяжкім палажэнні, і таксама спадзяемся на Ласку й дапамогу Божую. І верны Бог не пакідае таксама й нас у бядзе нашай,

у нашым змаганьні за Праўду Яго й нашую. Малітвамі наших шматлікіх Мучанікаў і Праведнікаў перад Прастолам Яго ён і нам памагае й у нас цуды чыніць.

Бо-ж гэта толькі дзякуючы Ласцы Уся-
ышнягі, сёлетніе нашае съяўканьне
векапомнага Акту 25-га Сакавіка, 39-х
Угодкаў Абвешчаныя Незалежнасці Бе-
ларусі, было асабліва ўрэчыстае й слá-
бае. Стараныямі Старшыні Аддзелу БАЗА
ў Ню-Ёрку, Сп. К. Мерляка, асабліва-ж
дзякуючы самаахвярнай дапамозе вялі-
кага прыяцеля Беларусі кантрэсмэна Ф. Дор-
на, Яго Высокапрэзідэнцэнства Архі-
епіскап Васілі 21-га Сакавіка з'явіўся на
трыбунае наймагутнейшага парламэнту
съвету — Кантрэсу Злучаных Штатаў
Амэрыкі.

Спікер ягоны, Сп. Рэйнборн, традыцый-
ным удэрам малатка адкрыў паседжаньне
Кантрэсу й заявіў: „Архіепіскап Васілі ад
імя Беларускага Аўтакефальнае Праваслаў-
нае Царквы зараз прачытае Малітву за
Беларусь з нагоды 39-х Угодкаў Абвеш-
чаныя яе Незалежнасці”. Усе кантрэс-
мэны ўсталі, і Уладыка Васілі ўрэчыста,
як у Царкве, прачытаў гэтую Малітву,
якую мы падалі вышэй, і якая напрука-
раная ў Рэкордзе Кантрэсу.

На заканчэнні ле Спікер Рэйнборн
сардэчна прывітаў Уладыку Васілія, гора-
ча падзякаваў яму за прыгожую Малітву
і шчыры пажадаў скорага вызваленія
Беларусі. Калі толькі Уладыка Васілі зый-
шоў з трыбуны, яго зараз-жа акружылі
шматлікія кантрэсмэны на чале з Ф. Дор-
нам і таксама горача дзякавалі яму за
прывемныя хвіліны рэлігійнага настрою,
якія яны толькі што перажылі, і таксама
усе шчыры жадалі Беларускаму Народу
што нахутчай асягнуць Свабоду й Неза-
лежнасць. Але на гэтым нашая ўрачы-
стасць у Кантрэсе не закончылася. Кант-
рэсмэн Ф. Дорн сфатографаваўся разам з
Уладыкаю Васіліем і Сп. К. Мерляком на
сходах Капітолю-Кантрэсу, а пасля за-
вёў іх у рэстаран Кантрэсу на абед. Тут
было шмат кантрэсмэнаў, і кожнага свой-
го знаёмага Ф. Дорн застанаўляў і гава-

рыў яму: „Сядай, вось прадстаўнікі Бе-
ларусі. Што ты ведаеш пра Беларусь?
Што тыробіш для яе добра й свабоды?”
І кожны з іх абяцаў яму ѹ нашым прад-
стаўніком, што будзе стараща эрабіць
уё магчымае, каб прысыпяшыць свабоду
Беларусі. І гэта ёсьць затрауды наш цуд
Божы, за каторы мы пакінны стала дзя-
каваць Господу Богу ды ўсім нашым
прыяцелям і змагарам.

І гэтыя нашыя ўрочыстасці 39-х Угод-
каў Абвешчаныя Незалежнасці Беларус-
і ѿлета закончыліся ў Нядзелю 24-га
Сакавіка. Урачыстую Службу Божую й
Малібен за Беларусь адправіў Высокап-
рэзідэнцэнайшы Уладыка Васілі ў
асысьце наших Пратадзярэяў, а. Хведара
й а. Сыціана, і а. Мікалая. Царква была
перапоўненая вернікамі з Ню-Ёрку й ван-
коліцаў, а таксама гасціямі. Усе ўжо ве-
далі, што Уладыка Васілі прачытаў Малі-
тву за Беларусь у Амэрыканскім Кант-
рэсе, таму настрой быў нязвычайнай ў-
рочысты. Усе горача й натхнёна дзякавалі
Міласэрнаму Господу за гэтую Ягоную
Ласку да нас. У сваім прыгожым казаніні
Уладыка Васілі, між іншым, сказаў: „Сам
Гасподзь Бог прамаўляе да нас праз на-
шую славіную съв. БАПЦаркву! Ен кажа
нам: Я з вами! Нічога ня бойцеся, толькі
веруйце! Ані не сумлявацца, геўзабаве
счэзнуць усе ворагі вашыя, сонца свабо-
ды зазвязе на Радзіме вашай! Вашая па-
кутніца Маці-Беларусь устане з гробу
свайго, каб ужо цешыцца Свабодаю Маю
навекі!” Ды яшчэ: „Беларускі Народзе!
Удома, на выгнаніях, на катаргах і вы-
сылках, у лясох і пушчах: вітаю Цябе зъ
вельічным, радасным і славіным Днём,
Днём 25-га Сакавіка: Радуйся!”

Пасля адбылася ўрочыстая Акадэмія
ў вялікай і прыгожай залі, перапоўненай
прысутнымі нашымі суроглічамі і гасція-
мі на чале з трывма Архіепіскапамі, съя-
шчэннікамі, сэнатарамі, кантрэсмэнамі,
журналістымі. Упяршыню быў прысутны
толькі што пераехаўшы ў Амэрыку каза-
чы Атаман, Сп. інж. В. Г. Глазкоў. З бра-
ку месца мы ня можам тут, навет коратка,
падаць іхныя прамовы й прывітанні. Ня-

звычайна ўпрыгожыў Акадэмію цудоўны виступ кангрэсмена Ф. Дорна, а таксама звязлічылі ўрачыстасць виступы нашых выдатных съпевакоў і съпявачак на чале з нашым славным басам, Сп. П. Конюхам. Акадэмія закончылася нашым нацыянальным гімнам. Пасыль адбыўся скромны пачастунак для гасцей. Так быў зроблены паважны крок наперад у нашым змаганьні за Свабоду Беларусі.

АУСТРАЛІЯ. ПЭРТ. Як мы ўжо ведаем, тут нашая невялікая, але самаахвярная беларуская каленія закупіла пляш і ўжо прыступіла да пабудовы сьв. БАПЦарквы У сувязі з гэтым сюда пераяжджае наш Першаіерарх Архіепіскап Сергій, каб гэту нашую новую Царкву высьвяціць і ў ёй служыць на славу Бога й дабро Беларускага Народу. Пажадаем жл ім усім посыпеху ня толькі словам, але й чынам: нашымі ахвярамі на заканчэнніе будовы Царквы. Уладыка Сергій прыняў над сваю Юрыдыкцыю новага нашага съяшчэнніка, пратаіерэя, а. Мадэста Яцкевіча. Шчыра й сардечна вітаем а. Мадэста між намі, жадаем яму добрая здароўя й Ласкі Божае на многія лета.

КАНАДА. ТОРОНТО. Нашая сьв. Царква тут добра расьце ѹзмацняеца, дзякуючы самаахвярнай працы а. Міхаіла, гсаломшчыка-дывыгента Сп. П. Слаўко й добрый падтрымцы ўсіх яе вернікаў на чале з Управаю ЗБК. На Каляды а. Міхайл з хорам адведаў нашых суродзічаў у Садбуры, Ашаве й іншых асяродках з крашчэнскаю вадою. За гэтым духовую апеку й пацеху ўсе яны вельмі ўдзячныя ня толькі словам, але й чынам: шчодрымі падарункамі на карысць Царквы.

*Высокапрэсія ўважыненых
СЕРГІЯ й ВАСІЛІЯ, Высокапрэзидентных:
Архімандрита а. ДАНІЕЛА,
Пратаіерэя ў Айцу ХВЕДАРА, СЬЦЯПАНА, МІХАІЛА й МАДЭСТА,
усесесных Айцу АЛЯКСАНДРА, Др. АЎГЕНА, АЛЯКСАНДРА,
ЕВФІMІЯ, МІХАІЛА, БАРЫСА, МАКАРЫОСА й КАЛІСТРА-
ТА, дастойных дывыгентаў, хвальнія Царкоўныя Рады, і ўсіх верні-
каў сьв. БАПЦарквы сардэчна вітае з Вялікім і Радасным Святам
УВАСКРАСЕНЬНЯ ХРЫСТОВАГА —*

ХРЫСТОС УВАСКРОС!

ЦАРКОЎНАЯ РАДА БАПЦ Ў НІЮ-ЁРКУ.

Каб мець магчымасць паслуhaць цудоўны съпев нашага слаўнага баса Сп. П. Конюха, ён быў запрошаны ў Торонто на ўрачыстасці 25-га Сакавіка. Запраўды, радасць нашая была вялікая. Пасыль ўрачыстае Службы Божае й чулага казання а. Міхаіла, адбылася Акадэмія, на якой некалькі сотняў прысутных цешыліся цудоўнымі съпевамі магутнага голасу, гэтага запраўднага дару Божага, Сп. П. Конюха.

БЭЛЬГІЯ. ЛЮВЭН. Наш съяшчэннік тут, а. Аўген Смаршчок — ДОКТАР. Усе мы ўжо ведаем нашага самаахвярнага ѹніверситета съяшчэнніка ў Лювэне, а. Аўгена. Ён ужо здабыў не малы аўтарытэт ня толькі сярод нашых, але й іншых вернікаў: ён мае ѹ духовай апецы ня толькі беларусаў, але й украінцаў і грэкаў. Айцец Аўген мае дыплём псыхалёга зь нямецкага Університету ў Марбургу, а пасыль здабыў тытул магістра педагогікі ў Лювэне. Але й гэтыя тытулы не запаскоецца яго. Жадаючы быць яшчэ болей карысным для нашае сьв. Царквы ѹ свайго народу, ён пачаў яшчэ болей пільна навукова працаўца. І Бог бағаславіў добрую працу яго. Дня 25-га студзеня сёлета ён выступіў перад Камісіяй Прафэсаюю Лювенскага Університету з вялікай навуковай працай з галіны псыхалёгіі педагогікі, пасыплюхова абараніў яе, і атрымаў тытул ДОКТАРА.

Мы горача вітаем нашага дарагога Айца-Доктара Аўгена, і нязвычайна цешымся з гэтага, бо цвёрда верым, што а. Аўген іяпер яшчэ болей пасыплюхова будзе працаўца на Славу Божую, нашае сьв. БАПЦарквы ѹ усяго нашага Народу.